

1. Odrastanje u, sa i između više jezika: izveštavaju učenici dopunskih škola

Nuhat živi u Nemačkoj

Zovem se Nuhat. Imam 12 godina i rođen sam u Nemačkoj. Živim sa porodicom u Minsteru, u delu grada koji se zove Hiltrup. U slobodno vreme volim da igram fudbal, treniram ga i u jednom fudbalskom udruženju. Kada se nađem sa drugovima, volim da slušam kurdsku muziku i da igram playstation. Moji drugovi su uglavnom iz Kurdistana i Nemačke. Sem toga imam ruske i poljske drugove. Imam tri brata i sestre, ja sam srednje dete. Moji roditelji žive ovde od 1985. Živimo u kući sa više generacija, pošto i moji baka i deda žive u istoj kući. Oni ne govore nemački. Ja, opet, loše govorim kurdski. Zbog ovih teškoća u komunikaciji mi je nastava maternjeg jezika veoma važna. Jer, mi kod kuće govorimo kurdski. Moji stariji braća i sestre isto odlično govore kurdski, kod mene to, nažalost, nije tako. Odrastao sam sa kurdskim i nemačkim jezikom. Sa svojim kurdskim drugovima govorim i kurdski i nemački. Ali sa drugovima koji nisu Kurdi govorimo nemački. Inače u svom okruženju nailazim na ruski, poljski, engleski, arapski i italijanski jezik.

Marlene živi u Švajcarskoj

Zovem se Marlene Pinto. Imam 13 godina i idem trenutno u 7. razred u Frauenfeldu. Rodila sam se u Švajcarskoj i tu živim. Kod kuće ne govorim samo portugalski, nego i švajcarski nemački. Švajcarski nemački govorim pre svega sa svojom sestrom i sa drugovima u slobodno vreme. Od 7. godine idem svake nedelje u portugalsku školu. Iako je škola u moje jedino slobodno po podne, svaki put se radujem, jer volim da govorim još jedan jezik. Taj jezik mi omogućuje da razgovaram sa rođacima i da se snađem u zemljama kao što su Portugal ili Brazil. U školi učim i govorim ne samo standardni nemački, nego i engleski i francuski. Prednost moje dvojezičnosti je u tome što mnoge reči iz portugalskog mogu da prepoznam u engleskom i francuskom i brzo da ih zapamtim, jer su slične. Jezici u mom životu igraju veliku ulogu, zato je engleski jedan od mojih najdražih predmeta.

Vanessa [Vanesa] živi u Švedskoj

Zovem se Vanesa, imam 14 godina i idem u sedmi razred. Rodila sam se kao ćerka albanskih roditelja u Švedskoj, gde sam i odrasla. U školi osim švedskog učim engleski i španski. Moj omiljeni jezik je albanski. Njega ne učim i ne govorim samo kod kuće, nego i na časovima albanskog u dopunskoj školi. Imamo super uslove u našoj školi: svi učenici imaju laptop sa pristupom internetu. Kompjuter je naš glavni „alat“ na časovima. Koristimo ga i na časovima albanskog, npr. da nađemo materijal na albanskim veb-sajtovima. Na taj način je postalo moguće da puno toga naučim i da budem mnogo bliže svojoj zemlji porekla i rođacima na Kosovu.

Arbër [Arber] i Nora žive u Beču

Arber i Nora su u albanskoj dopunskoj školi dobili papir sa obrisima deteta i uz to sledeći zadatak: „Zamisli da si ti ovo dete. Razmisli koje jezike ti govoriš ili čuješ u svom okruženju. Gde bi na ovom crtežu bilo mesto za koji jezik? Oboji različitim bojama i napiši koja boja označava koji jezik.“

(Deutsch = nemački; Albanisch = albanski; Englisch = engleski; Ungarisch = mađarski; Slowakisch = slovački)

Abir živi u Engleskoj (izveštaj nastavnice Ole Koubajsi (Ola Koubayssi), London)

Abir je rođena u Londonu kao ćerka majke Francuskinje i oca Sudanca. Ona tečno govori francuski i engleski. U dopunsku školu arapskog je došla da nauči jezik svog oca – arapski.

Jedan od njenih hobija je da čita i piše priče na francuskom. Predložila sam joj da joj donosim kraće francuske tekstove koje bih joj prevodila na arapski. Ta ideja ju je veoma motivisala. Radile smo intenzivno i u međuvremenu ona čita i piše arapski bolje od većine drugih učenika u razredu. Na leto će putovati u Sudan na odmor i moći tamo s bakom i dedom da razgovara na arapskom!

2. Gorko iskustvo: gubljenje kontakta s prvim jezikom

Agnesa ima albanske korene i živi u Švajcarskoj.

Zovem se Agnesa, imam 16 godina i rođena sam u Švajcarskoj. Moj maternji jezik je albanski. Trenutno idem u srednju školu. Moja najveća želja je da idem u domovinu na raspustu i da vladam albanskim jezikom. Nažalost, to nije tako. Uvek mi je teško da tamo komuniciram sa ljudima, bilo u nekom supermarketu, bilo na ulici. Takođe mi je teško da sa poznanicima komuniciram pismeno, putem SMS-a ili Facebooka. Najčešće moram da razmišljam kako da prevedem neku reč s nemačkog ili kako da obrazujem rečenicu. Često me je sramota što maternji jezik ne znam dovoljno dobro.

Već dugo živim ovde u Buksu; ovde, nažalost, nikad nije bilo dopunske škole za albanski. To je glavni razlog što sam danas u ovakvoj situaciji. Da je bilo albanske dopunske škole, pohađala bih je s radošću i ponosom. Po mom mišljenju, svako dete ima pravo da nauči svoj maternji jezik, jer je to nešto važno i društvu potrebno. Sama sam već doživela da je maternji jezik korišćen i za posao, jer, koji mlad čovek ne bi radio u nekoj firmi koja pripada njegovim sunarodnicima i gde može da se koristi sopstveni jezik. Ali, ako neko svoj jezik ne zna dobro, ta mogućnost je isključena...

3. Konkretni primeri planiranja s fokusom na sveobuhvatno poboljšanje jezika

Samia Hamdan-El Ghadban: Osnovna struktura jednog dvočasa posvećenog jeziku u dopunskoj školi standardnog arapskog, niži nivo / početnici

Samia Hamdan-El Ghadban [Samija Hamdan el Gadban] je poreklom iz Libana i radi u Ženevi kao nastavnica arapskog u dopunskoj školi.

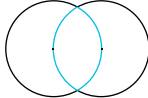
1. 15 min. Konverzacija / razgovor s razredom; temu bira nastavnik ili učenici. Cilj: poboljšanje slobodnog govornog izraza u opuštenoj atmosferi. Istovremeno, učenici se susreću sa različitim regionalnim i dijalektalnim oblicima govornog arapskog.
2. 15 min. Ponavljanje dosad naučenih slovnih znakova i reči. Jednom mesečno diktat. Cilj: Ovladavanje arapskim pismom i vokabular standardnog arapskog.
3. 35 min. Novo gradivo. Uvođenje novog slovnog znaka na različite metodičke načine. Čitanje novog znaka s različitim izgovorom, kao i reči u kojima se on pojavljuje. Ciljevi kao pod 2.
4. 15 min. Pauza.
5. 25 min. Razgovor o nekom tekstu iz udžbenika. Cilj: rad na usmenoj kompetenciji u standardnom arapskom.
6. 10 min. Samostalan rad (nešto popuniti, obojiti itd). Individualno nadgledanje od strane nastavnice. Na kraju svako dete pokazuje razredu šta je uradilo.
7. 10 min. Kraj: pesma (sa uputstvima za pravilno naglašavanje) ili priča koja se čita naglas.

Etleva Mançe: Rad na fondu reči i jeziku u okviru dvočasa s temom „Jelo i piće / zdrava ishrana“; 1–10. razred (3 nivoa)

Etleva Mançe [Mançe] je poreklom iz Albanije. Ona 22 godine živi u Kelnu, gde poslednjih pet godina radi kao nastavnica albanskog u dopunskoj školi.

Tema lekcije: jelo i piće; iskustveno polje: zdrava ishrana. Ciljevi: jezički: vežba i pamćenje vokabulara u vezi s temom (nazivi voća i povrća); primena; povezivanje prvog i drugog jezika. Ciljevi u vezi sa sadržajem: jačanje svesti o zdravoj ishrani i o proizvodima iz zemlje porekla. Socijalni ciljevi: jačanje kooperativne i socijalne kompetencije kroz grupni rad.

Shematski plan:

faza/vreme	dešavanja na času	mediji, materijal	metodičko-didaktički komentar
10 min. uvod prelaz	Nastavnik pozdravlja učenike. Svi učenici sedaju napred ukруг. Uvod u temu uz pomoć korpe s voćem i povrćem. Svi nazivi na albanskom i nemačkom. Nastavnik meša kartice (slike i nazivi (nemački i albanski) voća i povrća) i stavlja ih na sto. Učenici povezuju slike i nazive na karticama.	korpa s voćem i povrćem, kartice	uspostavljanje kontakta / buđenje radoznalosti, aktiviranje predznanja aktiviranje vokabulara, povezivanje prvog i drugog jezika
15 min. rad 1 5 min. memorisanje 1	Svaki učenik bira jedno voće ili povrće i traži odgovarajuće kartice (nemački i albanski). Zatim se kartice slažu u krugove: levo albanski, desno nemački. U preseku krugova dolaze reči kao „banana“ koje su u oba jezika ± identične. Diskutuje se i o dijalektalnim i standardnim varijantama pojedinih vrsta (npr. naranča, narandža, pomorandža). Na kraju se skupljaju rezultati i o njima se razgovara u plenumu.	kartice korpa voće i povrće dva kruga koji se presecaju, na podu	buđenje svesti kroz dodir i posmatranje razumevanje i memorisanje pojmova prepoznavanje sličnosti i razlika u oba jezika
20 min. rad 2	Formiraju se tri grupe. • 1–4. razr.: Učenici dobijaju radni list sa slikama, rečenicama, rešenjima (iz „Libri i gjuhës“, str. 34-37). Diferenciranje: alternativni radni list. • 5–7. razr.: Učenici dobijaju da čitaju tekst na temu voća i povrća ovde i u zemlji porekla. Diferenciranje/alternativa: pesma „Blega, dega dhe shega“, čitanje i pisanje (npr. reč „shega“ (nar) zameniti drugim vrstama voća). • 8–10. razr.: Učenici dobijaju radni list uz dva odlomka teksta (teži stručni tekst) i postaju stručnjaci za svoj odlomak. Diferenciranje: slabiji učenici dobijaju jednostavniji radni list („Nëna në qytet sot ka blerë shëndet“). Zadatak: prepričati sadržaj svojim rečima ili komentarisati.	1–4. razr. RL 5–7. razr. RL, RS 8–10. razr. RL, RS	partnerski rad, uzajamna kontrola kontrola sposobnosti čitanja i pisanja, partnerska povratna informacija (feedback) grupni rad, razvoj socijalnih kompetencija poboljšanje timskih sposobnosti
5 min.	pauza		
10 min. ponavljanje i memorisanje 2	Učenici istog nivoa poredе rešenja unutar grupe. Učenici predstavljaju svoja rešenja u plenumu i diskutuju/komentarišu.	RL RS	razmena mišljenja kontrola
20 min. rad 3	• 1–4. razr.: RL, domino, puzzle, učenici rade sami, udvoje ili u grupi. • 5–7. razr.: Učenici dobijaju ukrštene reči na dva jezika i crtaju piramidu zdravlja. • 8–10. razr.: Uz pomoć mind-mapa učenici govore o različitim aspektima. Unutrašnje diferenciranje: učenici koji brzo uče dobijaju dodatni radni list.	igre RL mind-map mali plakati (A3)	poboljšanje timskih sposobnosti i socijalne kompetencije vežbanje sposobnosti argumentovanja memorisanje naučenog kroz igru
5 min. memorisanje 3	Prezentacija malih plakata i diskusija o rezultatima iz prethodne faze u celom razredu.	RL mali plakati (A3)	memorisanje; jačanje samosvesti; motivacija
5 min. Feedback	Učenici pokušavaju da nađu zajedničko stanovište/konsenzus. Učenici sami procenjuju svoj napredak u učenju. Uz pomoć radnog lista „Çfarë të pëlqen?“ (Šta ti voliš?) postavljaju jedni drugima pitanja i – kao domaći zadatak – i članovima svojih porodica.	RL Smiley-kartice (veseo, ozbiljan, tužan)	refleksija o novostečnim kompetencijama

4. Rabie Perić Jašar: Dobra iskustva s bilingvalnom nastavom

Rabie [Rabi] Perić Jašar je poreklom iz Makedonije. Ona 24 godine živi u Beču, gde između ostalog radi kao nastavnica dopunske škole za romski i u Centru za posebnu pedagogiju.

Pored predavanja romskog u dopunskoj školi, ja brinem i o novopridošloj romskoj deci. Njihovo znanje romskog je često veoma slabo, jer su pre svega koristili jezik zemlje porekla (npr. makedonski). Moj princip je da sva deca paralelno s maternjim treba da uče nemački (npr. paralelno učenje brojeva ili boja, pesama, izvođenje manjih predstava na nemačkom i romskom). Moje iskustvo kaže da deca kroz paralelnu nastavu na nemačkom i romskom mnogo bolje uče maternji jezik.